

SOMRIURE I FER SOMRIURE, MALGRAT BRUGUERA

Francisco Ibáñez: historietista

Mortadelo, Rompetechos, Sacarino, la família Trapisonda, Pepe Gotera i Otilio, són alguns dels personatges que ha produït una de les plomes més fecundes en la historieta d'aquest país: Francisco Ibáñez, amb nous projectes ara, i vells problemes amb la seua antiga editorial.

Àngels Pera

Francisco Ibáñez, fill de pare alacantí i mare andalusa, va néixer a Barcelona l'any 1936. El 1941 la revista madrilenya *Chicos* li va publicar el seu primer dibuix. Als 13 anys començà a fer historietes per a diverses revistes d'aficionats que hi havia a Barcelona. La primera editorial que el contracta és l'editorial Marco. L'any cinquanta-i-tants fa col·laboracions al suplement del diari del Movimiento *La Prensa*, i al 57 entra a Editorial Bruguera, on s'està fins el 1985.

Al juny de 1985, la situació a Bruguera es fa insostenible i Ibáñez anul·la el contracte que l'unia a l'editorial. I a Bruguera, Ibáñez no només ha deixat 28 anys de feina, sinó que, a més, també hi ha hagut de deixar forçosament tots els seus personatges i diners. Milions que Bruguera li deu en concepte de drets d'autor. Uns drets d'autor que no han estat mai propietat de Francisco Ibáñez, sinó de l'editorial. Ara, després de la desfeta de Bruguera, l'assumpte està en mans dels tribunals. Ibáñez, però, continua fent historietes i, a falta de mortadelos, filemons, rompetechos, sacarinos, famílies trapisonda, 13 rue del Percebe, etc., inventant-se personatges nous per a les pàgines de la revista *Guai!* que publica el Grup Editorial Grijalbo.

Francisco Ibáñez és el que es diu un home bàsicament rialler i el que més li riu són els ulls. Sempre. Fins i tot quan parla de Bruguera.

Xerraire, educat, tendre i pulcríssim, amb un puro a la mà i la riälla darrere les ulleres, el senyor Ibáñez ens rep a casa seva.

—*¿Com va entrar a Bruguera?*

—Doncs, aprofitant un forat. Jo llavors treballava en una revisteta que es deia *Paseo infantil*, que dirigia en Claudio Colomer Marqués, entre altres coses. Dic entre altres coses perquè aquest don Claudio Colomer estava ficat a tot arreu: era procurador

en Corts, director de Radio Nacional d'Espanya, de l'Escola de Periodisme... A Bruguera les cins figures de la historieta: Penarroya, Cifre, Escobar, Conti i Giner, se'n van anar per fer una nova revista, el *Tío Vivo*. Faltaven, doncs, col·laboradors i m'hi vaig ficar.

—*Aprofitant aquest forat també van entrar Nadal, en Vázquez, Raf, Gin...*

—Sí, sí, i va ser una època francament divertida. En aquell temps hi havia una censura fortíssima, i ens en van passar de molt grosses.

—*Expliqui's.*

—Vostè sap que en Vázquez tenia uns personatges que eren dues germanes, «Las hermanas Gilda». La gràcia d'aquestes historietes era que la grossa es dedicava a buscar nòvios que sempre eren una cosa raríssima i, a l'última vinyeta, s'aclariria la qüestió. Doncs bé, en una historieta, el nòvio de la grossa era un centaure i, com comprendrà, no passava res de pecaminós. Una vegada la va tenir feta, l'envià a censura i, de censura, li la retornaren ratllada. Aquelles ratlles que feien amb uns llapis vermells i gruixuts. Com que l'home no en trobava cap explicació, va demanar als de censura que què cony passava. La resposta oficial va ser que la historieta era impubicable perquè un centaure, a la fi, no deixava de ser un home. Aquell home —el centaure— anava despulat i la germana grossa apareixia asseguda sobre un senyor que anava despulat. Evidentment, segons censura, això era impubicable.

—*¿I vostè, senyor Ibáñez, va tenir problemes?*

—*¿I vostè, senyor Ibáñez, va tenir problemes?*

—Algun, i sempre per veritables animalades. Eren tan retorçats que ni m'atrevia a dibuixar línies rectes, per





por que no me les confonguessin amb un membre viril. Per cert, amb el «miembro viril», perquè ho deien així, vaig tenir una ensopagada. Fixi's si eren animals, que una vegada em van tornar una vinyeta en què hi havia un gos menjant-se un os. El gos estava amb el posat de tots els gossos quan tenen un

os entre les potes: mig os sortia vertical entre les potes i, al final, s'acabava amb aquelles dues boletes on hi ha la mèdulla que tant agrada a aquests animals. Doncs resulta que, com que l'os semblava un «miembro viril», no es podia publicar de cap manera.

—Potser era per la censura que no

sortissin dones a les seves historietes.

—¡I tant! A mi, em van arribar a demanar si els que feiem aquestes històries erem una mica «rarets» perquè no hi feiem sortir dones, i les que sortien o eren velles o grosses. A en Vázquez, li varen prohibir un personatge femení. Una mexicana informe, grossa com una bóta, que anava sempre pentinada amb cua de cavall. ¿Sap per què? Doncs, perquè els censors tenien la teoria que les cues de cavall incitaven els nens a la masturbació. ¡I no parlem de les famílies protagonistes d'histories! Durant molt de temps, «La familia Cebolleta» d'en Vázquez va estar prohibida i, al Penarroja, li varen canviar totalment la família de «Don Pio». És un principi, la idea de Penarroja era fer historietes amb el Don Pio, la senyora i els dos fills. Doncs a cenària li van «suggerir» que els fills fossin nebots perquè les situacions que Penarroja presentava a Don Pio eren un exemple totalment nefast per a la família espanyola. Per això, de pare, Don Pio va passar a ser tiet, i la seva senyora, tieta. Segons censura, els tiets «són tota un altra cosa». En canvi, publicacions com *Flechas* y *Pelayos*, que, al meu parer, sí que eren totalment nefastes per als crios, tenien totes les benediccions del règim.

—Mort Franco, algun «analista» d'histories ha dit que vostè, senyor Ibáñez, en els seus guions insinuava certa tendència «fatxa».

—Sí, hi ha gent que fa més riure que els que fem historietes, són els crítics, els analistes. En vida del dictador jo vaig arribar a fer una mitjana de vint planes setmanals. L'únic que em preocupava era acabar-les i cobrar la setmana, i com jo, tots. El dibuixant es limita a fer aventures... ¿Realment vostè creu que...? Si seran animals...

—El que és una animalada és el contracte que vostè va firmar amb Bruguera. Ara no pot usar ni Mortadelo y Filemón ni el botones Sacarino



NOVETATS EN LLIBRES

LA PESTA

Albert Camus.
El cangur, 97. 160 pàgs.

Una reflexió adolorida sobre la injustícia del sofriment i l'absurd del sentit de la vida, en una novel·la indispensable d'un dels grans autors del nostre segle.

EDICIONS 62

FIUUUUU

Vicent Pardo.
Dibuixos Anna Miralles.
Premi Enric Valor del 1986.

FEDERACIO D'ENTITATS CULTURALS DEL P.V.

EL TEATRE AL PAÍS VALENCIÀ DURANT LA GUERRA CIVIL (1936-1939), 2 vols.

Ricard Blasco.
Biblioteca de Cultura Catalana, 62-63.

CURIAL EDICIONS CATALANES, S.A.

EL SEGREST DE XICO BLACK

Josep Lluís Seguí.
Col·lecció Gregal Juvenil, 14.

Una apassionant novel·la negra.

GREGAL LLIBRES

L'ESQUELET DE LA BALENA

Col·lecció l'Odisea, 14.
David Cirici.

Una novel·la a mig camí entre la ciència-ficció i la fantasia poètica. Premi Ramon Muntaner de literatura juvenil.

EDITORIAL EMPURIES

CONTES

J. E. Martínez Ferrando

De lectura útil per a estudiants de BUP.

EDICIONS DEL BULLENT

EL SOMNI DEL MIRALL

Enric Gongga. Ales esteses, 35.
Premi Ciutat de Palma, 1985.

En una cambra secreta s'ha descobert el cos d'un home en estat de catalèpsia i un misteriós manuscrit. Una bona novel·la i la descoberta d'un nou autor valencià: Josep Enric Gongga.

EDICIONS DE LA MAGRANA

ÉS HORA DE PLEGAR

Rafael Tasis
Col·lecció La Unitat, 112

Una altra novel·la de l'autor de *La Bíblia valenciana*, primera novel·la policíaca en català.

EDITORIAL TRES I QUATRE

DICCIONARI JURÍDIC CATALÀ

Un volum de 14 x 21, 480 pàgines.

De venda a llibreries.
«Els diccionaris de l'Enciclopèdia».

ENCICLOPEDIA CATALANA

DE IMPURA NATIONE

Damià Mollà/Eduard Mira.
Col·lecció la Unitat, 116.
Premi Joan Fuster, 1986.

El llibre més polèmic de l'any.

EDITORIAL TRES I QUATRE

ni cap dels seus personatges, perquè Bruguera en té tots els drets d'autor. Es molt gros, això.

—¡I tan gros com és! Miri, quan jo vaig entrar a treballar a Bruguera era quasi un monopoli. O treballaves allà o pràcticament no treballaves. O firmaves el contracte i col·laboraves o no el firmaves i no col·laboraves. Dit ara, això sembla una bajanada, però en aquella època era així. En el contracte els cedies tot. A canvi, ells et deien que no et preocupessis, que al Registre de la Propietat Intel·lectual t'ho registraven tot a nom teu... però a les nostres espatlles l'editorial ho inscrivía a nom seu. El que em van fer a mi ho van fer amb tots els col·laboradors.

—¿Quan es van adonar que els prenién el pèl?

—Quan vam començar a tenir contactes fora d'Espanya. Va arribar un moment en què el mercat europeu i el sud-americà es nodrien d'històries de Barcelona. Llavors, vam començar a obrir els ulls. Aquella gent pagava drets d'autor i aquí no en rebíem ni un duro.

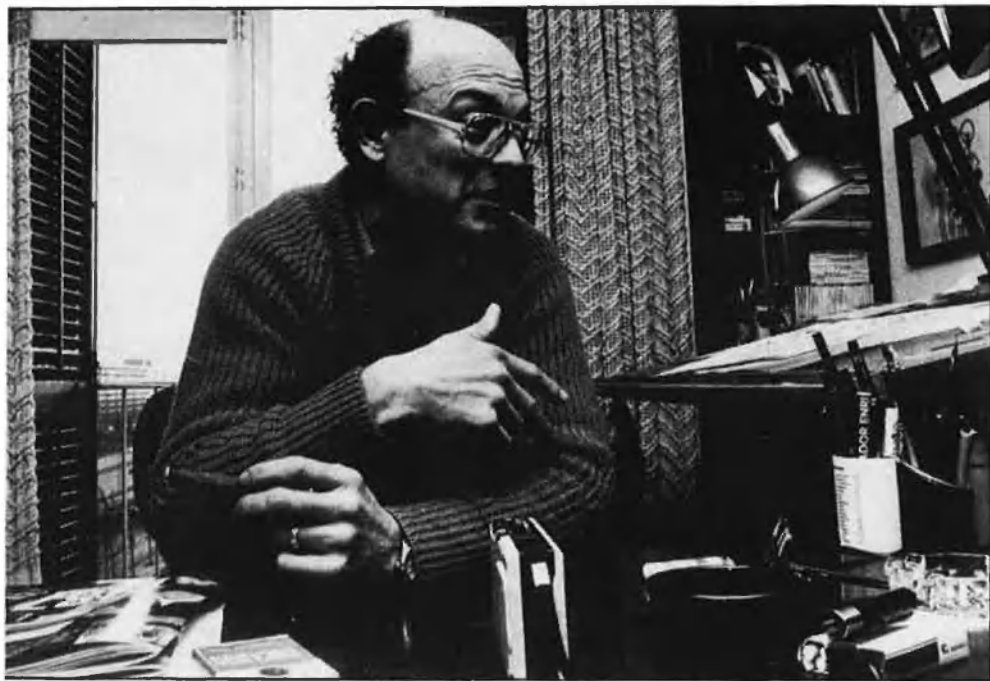
—¿Tenien un sou?

—Jo treballava a tant la plana, i ni una pela mes. Quan vaig veure com estaven les coses, vaig reclamar a Bruguera, i llavors van començar a pagar drets d'autor. Però mínims, i a més, falsos. Si fora del país es pagava un 10 per cent de drets, aquí jo en cobrava un 2 per cent, i si el tiratge era X —que jo mai he conegut els veritables—, a mi em deien que era molt menys que X, i si els drets d'autor els havia de cobrar anualment, a mi me'n devien de molts anys enrere. Només



LLIBRERIA TRES I QUATRE

Pérez Bayer, 11. Tel. 352 91 10. 46002-València



«Treballava a tant la plana, i ni una pela més».

de pensar en tot el material meu que circula pel món...

—¿A quants idiomes s'han traduït les seves historietes?

—Les de Mortadelo y Filemón s'estant venent a Sud-amèrica, a tot Europa i en algun país africà, i estan traduïdes a tots els idiomes europeus.

—¿Sense Mortadelo y Filemón com hauria anat Bruguera?

—No és per dir-ho, però, reconeixent que no sóc un gran dibuixant, sóc la persona que més diners els ha fet guanyar. El que he fet ha interessat i s'ha venut moltíssim. Només li diré que fa tres anys a la fira de Frankfurt es celebrava la posada en



circulació de l'exemplar número 15 milions del Mortadelo y Filemón.

—Abans deia que Bruguera li pagava un 2 per cent en concepte de drets d'autor. ¿Aquest 2 per cent que van estipular també es referia al material exportat?

—No. Però el tracte que vaig fer amb el material que es venia fora també va ser bastant bèstia.

Quan les coses funcionen correctament, l'autor, quan ha de vendre a l'estranger, té un agent. Aquest agent cobra una tercera part dels drets d'autor, i el mateix autor, les dues restants. És a dir, un 66 per cent per a l'autor. Doncs, Bruguera era qui feia les vendes. I el tracte era el següent: un 85 per cent per a l'editorial i un 15 per cent per a mi. Un 15 per cent totalment fals, perquè mai no n'he sabut els tiratges i estic segur que eren molt superiors als que em deien.

—¿Quin creus que va ser el motiu de la desfeta de Bruguera?

—Un d'ells va ser la mort de Francisco Bruguera, que era un bon editor. Francisco Bruguera no tenia fills,

i les seves filles es varen mantenir sempre apartades de l'editorial. En morir el pare, allò va ser un desastre. No sap bé la quantitat de veritables ineptes que es van anar succeint en la direcció de l'empresa. I així va anar.

—Ara Bruguera és propietat del Grup Zeta.

—Sí. Abans, però, el Banc Industrial de Crèdit se'n va quedar les restes, i ara, efectivament, és del Grup Zeta, que sembla ser vol relançar l'editorial, tant les publicacions periòdiques com els llibres.

—¿Quines possibilitats té de recuperar els drets d'autor sobre els seus personatges?

—Això està en mans dels tribunals. Sembla que amb l'entrada en vigor de la nova Llei de Premsa, que impedeix la cessió total dels drets d'autor, les possibilitats són bones. Però està per veure. El que és quasi impossible és poder cobrar tot el que em deuen.

Ara, si em tornen els meus personatges, ja en tinc prou. Pot semblar un tòpic, però, després de tants anys, he arribat a estimar-me'ls molt, i he passat moments molt durs.

—¿Ara es dedica exclusivament a Guai!?

—Sí, estic com fa vint anys enrere, inventant personatges, com la Chicha, Tato o Clodoveo, i tirant avant aquest projecte.

—El 7 Rebolting Street és «similar» al 13 Rue del Percebe.

—Sí, però doble. 13 Rue del Percebe era a la contraportada, i el 7 Rebolting Street és a les pàgines centrals. Això vol dir molta més feina i més personatges.

—¿El molesta que Gallego i Rey, de Cambio 16, li hagen tret la idea per al seu setmanari?

—Home, la veritat, no m'agrada massa. S'haurien pogut masegar una mica més les meninges, però, vaja, això no em treu el son.

Al final, regal de l'Ibàñez, i dedicat. Mai ningú no havia dibuixat tan bé el cognom de la que subscriu. □

